

Konsekvenser af besparelser FL2016

Baggrund

Som den eneste skoleform bliver Frie Fagskoler besparet med hele 20% på driftstaxametret. Fagskoleprojektet ser nu ud til at vælte, fordi besparelsen forrykker en hårfin økonomisk balance mellem de tre frie kostskoleformer: Højskoler, Efterskoler og Frie Fagskoler. Det sker blot 9 måneder efter, at et enigt Folketing gav Frie Fagskoler en ny lov, der skal motivere og ruste flere unge til at tage en erhvervsuddannelse.

Vælger man at bespare de frie fagskolars driftstaxameter, er det et tydeligt *politisk* signal om, at Frie Fagskoler ikke skal lave praktiske og erhvervsrettede kurser. Samtidigt kan skolerne hente *økonomi* ved at skifte til at blive kombinerede høj-og efterskoler.

Der er således både politiske og økonomiske årsager til, at vores skoler ser sig nødsaget til fravælge Frie Fagskolars projekt.

Hvad mistes ved, at Frie Fagskoler går til grunde?

Frie Fagskoler har den 1. januar 2015 fået ny lovgivning med henblik på, at vi skal være en selvstændig kostskoleform. Frie Fagskoler kan og skal noget andet end efterskoler og højskoler - og har en anden målgruppe. Forskellen er:

- Lovbundet fokus på praktisk-faglig undervisning i mindst 1/3 af undervisningen ("tredjedelskravet")
- Mentorordning for særligt udfordrede unge
- Enkeltfagsprøver til de unge, som ikke har 2 i gennemsnitskarakter i dansk og matematik for at komme ind på erhvervsuddannelserne
- Målrettet samarbejde med erhvervsliv og erhvervsskoler
- En bred vifte af kurser med erhvervsrettet fokus, hvor erhvervspraktik er en væsentlig del.
- Tidlig individuel målrettet vejledning til arbejde, uddannelse og liv (mentorordningen)
- Livsstilsundervisning

Større omkostninger

Foreningen erfarer, at besparelserne bl.a. har til hensigt at ligestille Frie Fagskoler og Efterskolernes driftstaxameter. Frie Fagskolars krav om mindst 1/3 praktisk undervisning betyder, at vi er lovbundet til en større udgift. Den praktiske undervisningsform i værksteder indebærer bl.a. en *højere lærer-elev-ratio* end traditionel undervisning.

Skoleformens praktisk-faglige kostskoleprofil, som netop udgør et vigtigt supplement i de generelle udbud af undervisningstilbud, er med andre ord mere omkostningsfuldt end efterskolernes. Denne forskel er konkret og har historisk været anerkendt under vores tidligere lovgivning, og skolerne har haft en klar forventning om at kunne disponere i overensstemmelse hermed i fremtiden, ikke mindst set i lyset af den brede støtte i Folketinget til skoleformens øvrige rammevilkår.

Dynamik i en fri skoleform

Alle frie kostskoler agerer på det frie kostskolemarked og er dermed underlagt de frie markedskræfter. Frie Fagskoler har imidlertid valgt at afgrænse sig kommercielt og dermed kunne byde ind på en mindre del af det frie kostskolemarked ved at forpligte sig på en politisk dagsorden.

Hvis frie kostskoler skal forpligte sig på en politisk dagsorden og nogle bestemte målrettede erhvervsforberedende kostskolekurser, så kræver det både lovmæssige begrænsninger i forhold til fagligheden, økonomisk incitament, politisk opbakning, og de rette værktøjer. Med frie Fagskoler nye lovgivning er vi kommet godt stykke i den retning - ikke mindst fordi det fulde flertal i folketinget giver politisk stabilitet i forhold til troen på frie fagskoler fremtid.

Vælger man at bespare de frie fagskoler driftstaxameter er det et tydeligt *politisk* signal om, at Frie Fagskoler ikke skal lave praktiske og erhvervsrettede kurser. Samtidigt kan skolerne hente *økonomi* ved at skifte til at blive kombinerede høj-og efterskoler. Uanset hvordan man vender og drejer regnestykket for besparelserne, vil virkeligheden være, at det i praksis er blevet urentabelt og for risikabelt at investere i værksteder og ikke-uddannelsesparate elever.

Når de frie fagskoler bespares, vil skolerne derfor se sig nødsaget til at søge over og blive kombinerede høj-og efterskoler og i sidste ende målrette sine kurser efter disse skoleformers målgrupper. Der er der historisk belæg for.

Foreningen af Frie Fagskoler har lavet en beregning, hvor fokus har været på, hvad besparelsen betyder for en gennemsnitsskoles adfærd: Vil besparelsen være så stor, at den enkelte skole vil forlade vores skoleform? Vi er ikke i tvivl – kombinationen af manglende økonomi og manglende tro på Frie Fagskoler fremtid vil medføre, at vores skoleform affolkes.

Regneeksempel - kombineret efterskole og højskole*	Antal	Kombineret-2015	Frie Fagskole-2015	Frie Fagskoler-2016	Kombineret-2016
Grundtilskud		1.276.940	723.000	710.100	1.327.117
Højskoleelever (40% iht. FL2016)	24	2.604.528	2.302.398	1.824.624	2.544.816
Efterskoleelever (60% iht. FL2016)	36	3.355.801	3.989.107	3.279.024	3.268.188
I alt	60	7.237.269	7.014.506	5.813.748	7.140.121
Pr. elev		120.621	116.908	96.896	119.002

*) Forudsætninger: Alle elever under 18 år vil gå i 10. klasse(efterskole) / alle elever over 18 år går på alment kursus (højskole)

Tallene viser, at vores skoler i dag (2015) næsten er i balance, idet en gennemsnitlig Fri Fagskole (60 elever) vil modtage ca. 3000 kr. mindre pr elev (ca. 117.000 kr.) end hvis skolen var en kombineret høj-/efterskole (ca. 120.000 kr. pr. elev).

I fremtiden ser forrykkes balancen selvsagt meget, da Frie Fagskoler bespares kraftigt. Beregningerne viser, at vores skoler vil miste ca. 20.000 kr. pr. elev hvis de forbliver Fri Fagskole – mens skolerne vil kunne få ca. 2.000 mere pr. elev end de rent faktisk får i dag – så en belønning på ca. 22.000 kr. pr. elev for at forlade Frie Fagskoler. Dette er gennemsnitstal – men de giver et tydeligt billede af hvordan vores skoler vil agere – de mister troen på frie fagskoler projekt.

Frie Fagskolers overskud

Foreningen har fået oplyst, at årsagen til takstnedsættelsen er de seneste års overskud. Disse overskud er ikke et udtryk for, at der fremadrettet vil være tilsvarende overskud, da vi netop står overfor at skulle få Fri Fagskole-projektet op at stå.

Det har været helt naturligt for vores skoler, at de afventer et stabilt lovgrundlag, før de begynder at investere i fremtiden. Derfor er det et udtryk for god virksomhedsdrift at "lægge til side". Følgende forhold har spillet en rolle:

- I årene op til 1. januar 2015 har der været betydeligt usikkerhed om Frie Fagskoler fik et lovgrundlag og dermed en fremtid. Dermed har det været usikkert, om skolerne med skulle investere i "værksteder" eller i mere kommercielle aktiviteter. Efter lovgivningens vedtagelse er investeringer i værksteder påbegyndt.
- I forbindelse med reformer og lovændringer følger der typisk penge med til udvikling af de nye rammer. I forbindelse med den seneste ændring af højskolelovgivningen, folkeskolereformen og EUD-reformen er der f.eks. bevilget udviklingsmidler. Der har ikke tilsvarende været afsat midler til Frie Fagskoler – selvom der er tale om en markant nyorientering af skoleformen. Skolerne skal derfor selv finde ressourcer til faglig-pædagogisk udvikling og anlægsinvesteringer.